

NEERPEDE, TUSSEN STAD EN PLATTELAND

OPERATIONEEL PLAN

EEN UNIEK
GEBIED MET
GROOT POTENTIEEL

VOORWOORD

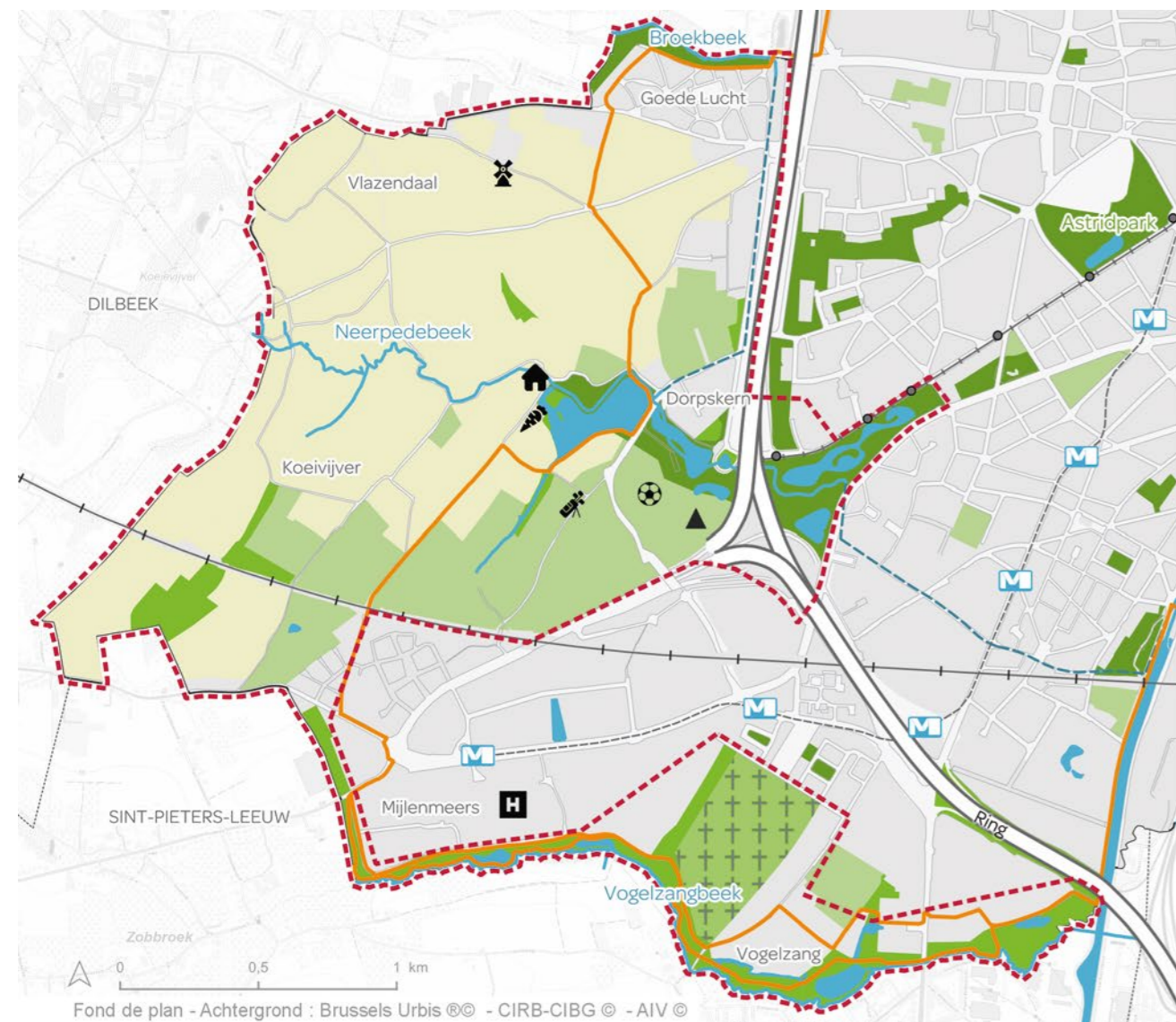
Neerpede, een stukje Brussels platteland dat recht uit een schilderij van Breughel komt, heeft de tijd goed doorstaan en bevindt zich vandaag op het kruispunt van de grote uitdagingen waar Brussel voor staat: de gevolgen van de opwarming van de aarde bestrijden, de biodiversiteit beschermen, een gezonde en duurzame lokale landbouw bevorderen, een kwaliteitsvol recreatieaanbod ontwikkelen en de stadsbewoners een plek bieden om tot rust te komen en opnieuw voeling te krijgen met de natuur.

In de visie die hier wordt voorgesteld, wordt een reeks acties en projecten opgesomd die in partnerschap met tal van actoren - politieke autoriteiten, administraties, verenigingen en burgers - moeten worden uitgevoerd om dit uitzonderlijke erfgoed te valoriseren en collectief toe te eigenen.

Alle actoren die onze visie op dit uitzonderlijke gebied ontwikkeld hebben, steunen, zullen steunen en tot leven zullen wekken, wil ik namens de Brusselse regering van harte bedanken.

Alain MARON,

Minister van Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie

Perimeter van het Operationeel Plan Neerpede

- - - Operationeel plan
- Luizenmolen
- Groen en blauw huis
- Ketelhoeve
- Golf
- Sportcomplex
- Heuvel
- Erasmusziekenhuis
- Groene wandeling
- Tram - lijn 81
- Metro - lijn 5
- Trein
- Waterloop open bedding
- - - Overwelfde waterloop
- Parkzone
- Groenzone
- Sportzone
- + Begraafplaats
- Landbouwzone
- Woonzone

INHOUD

VOORWOORD	1
01. INLEIDING	4
02. NEERPEDE, VAN DE MIDDELEEUWEN TOT VANDAAG	6
03. NATUUR IN NEERPEDE: DE BIODIVERSITEIT VERSTERKEN	12
04. RECREATIE IN NEERPEDE: SPELEN, BEWEGEN EN HERBRONNEN	18
05. LANDBOUW IN NEERPEDE: DE STAD VOEDEN OP EEN GEZONDE EN DUURZAME MANIER	24
06. HET OPERATIONEEL PLAN VOOR NEERPEDE IN DE PRAKTIJK	28
07. CONCLUSIE	29

INLEIDING

HET PLATTELAND VLAK BIJ DE STAD

De economische ontwikkeling van Brussel, de verstedelijking en de bevolkingsgroei hebben geleidelijk aan de rurale landschappen van onze hoofdstad doen verdwijnen. Toch is er, op slechts enkele kilometers van het stadscentrum, nog een uitgestrekt gebied van meer dan 400 hectare met velden, bossen, vijvers en beekjes. Deze groene ruimte, gelegen in het westelijke deel van de gemeente Anderlecht, bleef gevrijwaard van de stedelijke verdichting. Het Operationeel Plan voor Neerpede werd gelanceerd om dit gebied te beschermen en de harmonieuze ontwikkeling ervan te waarborgen.

In de eerste plaats moeten de idyllische landschappen van Neerpede, de laatste overblijfselen van het Pajottenland in het Brusselse Gewest, behouden blijven. Door hun veelzijdigheid zijn ze een echte troef voor de stad.

Neerpede is een van de laatste gebieden in Brussel met een agrarische bestemming. Een geleidelijke verschuiving naar een milieuvriendelijkere, op lokale consumptie gerichte landbouw zou van dit plattelandsgebied een voorbeeld voor agro-ecologische landbouw kunnen maken. De inwoners van Anderlecht, van de andere Brusselse gemeenten en van de rand zouden zo kunnen genieten van gezond en lokaal geproduceerd voedsel.

Een ander belang voor de inwoners is het recreatieve potentieel van Neerpede. De aanwezigheid van beken, vijvers, heuvels en valleien biedt mogelijkheden om unieke plekken voor ontspanning te ontwikkelen (een natuur- en avonturenpark, een zwembijver, diverse sportfaciliteiten, een fitnessparcours, bewegwijzerde wandelpaden enz.), in de onmiddellijke nabijheid van Brusselse stadswijken, waar het gebrek aan groene ruimten heel tastbaar is. Net zoals het Zoniënwood

in het zuiden, kan Neerpede een oase van natuur, rust en ontspanning worden in het westen van de stad. Dat is een pluspunt voor de gezondheid van de Brusselaars.

Neerpede ligt op slechts twintig minuten fietsen van de Grote Markt van Brussel en is bereikbaar met de tram of metro. Een betere integratie van de verschillende parken in het westen van Anderlecht en het gebied rond de verkeerswisselaar van de Ring zal bijdragen tot het creëren van een echte poort tussen de stad en het platteland. Vanuit hieruit kunnen wandelaars en fietsers gebruik maken van de vele wandel- en fietspaden en -routes.

Dit natuurlijk gebied aan de grenzen van de stad speelt natuurlijk ook een belangrijke rol op ecologisch vlak. Water vormt de ruggengraat, met talrijke beekjes en vijvers, die een rijke biodiversiteit herbergen en helpen om overstromingen te bestrijden. Door zijn ligging, ten zuidwesten van Brussel, stroomopwaarts van de overheersende winden, helpt Neerpede het hitte-eilandeffect te bestrijden dat kenmerkend is voor stedelijke omgevingen. Deze koele zone fungeert als een echte groene long voor de stad en als toevluchtsoord voor fauna en flora. Het versterken van de biodiversiteit (creatie van nieuwe natuurgebieden, bescherming van wetlands, waterzuivering, herstel van natuurlijke oevers...) is een van de prioriteiten voor het gebied.

Het Operationeel Plan voor Neerpede is een omvangrijk project dat het behoud van de landschappen en de biodiversiteit harmonieus wil combineren met de ontwikkeling van stadslandbouw en recreatie, om zo een zachte overgang te verzekeren tussen de stad en het platteland.

De veelzijdigheid van het landschap van Neerpede is een echte troef voor de stad.

NEERPEDE, VAN DE MIDDELEEUWEN TOT VANDAAG

Luizenmolen

RURaal LANDSCHAP EN STADSUITBREIDING

Het landschap van Neerpede is weinig veranderd tussen de periode van de grote ontbossing en ontginning van het land (12^e-13^e eeuw) en de periode van de sterke verstedelijking van Brussel (19e eeuw). In dat interval zijn Anderlecht, Dilbeek en Itterbeek de belangrijkste woonkernen. In de Pedevallei zijn Neerpede, Vlazendaal, Koeivijver, Vogelzang, Sint-Anna-Pede en Sint-Gertrudis-Pede kleine dorpskernen.

Dit historische landschap werd gekenmerkt door een contrast tussen uitgestrekte akkers (de zogenaamde 'kouters') die de hogere delen van de heuvels domineren, en de valleien, waar de percelen meer versnipperd zijn. Hier vonden we boerderijen, omringd door boomgaarden, weiden en moestuinen. De landbouwsector was voor het overgrote deel gericht op afzet in Brussel. De grootstad bood commerciële mogelijkheden voor de boeren in de rand, maar vormde door haar gestage uitbreiding ook de grootste bedreiging voor het behoud van het landschap en het natuurlijke erfgoed.

Pieter Bruegel de Oude, De oogst, 1565 Metropolitan Museum of Art.

Het landschap begon te veranderen met de uitbreiding van Brussel in de 19de eeuw en de verstedelijking van Anderlecht, en vervolgens Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw. De aanleg van grote infrastructuren in de 20e eeuw (spoorweg, Brusselse Ring, hoogspanningslijnen, industriezones, ziekenhuiscampus enz.) en de geleidelijke opkomst van lintbebouwing langs de toegangswegen naar de hoofdstad, leidden vervolgens tot de versnippering van het landschap.

Al in de jaren 70 gingen er stemmen op (zoals die van de vereniging Neerpede Blijft!) om Neerpede te beschermen. De mobilisatie van de burgers voor de bescherming van natuur en landschap resulteerde in een gezonde denkoefening over de toekomst van Neerpede. Ministeriële besluiten hebben de klassering van bepaalde gebieden mogelijk gemaakt, waardoor een deel van het landschap behouden is gebleven.

Actiegroep 'Neerpede Blijft' haalt het zwaar geschut boven en trekt naar de Raad van State.

GEWESTELIJKE MOBILISATIE

De goedkeuring in 2001 van het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) van het Brussels Gewest maakte het mogelijk de verschillende stedelijke functies te organiseren door de bestemming van de grond te bepalen en bebouwbare en niet-bebouwbare zones af te bakenen. De bodembestemming in Neerpede als 'agrarisch' of 'groene ruimte' belemmert dus de uitbreidingsmogelijkheden van de stad. Er blijft echter druk bestaan, met aanvragen, zij het in beperkte mate, voor herbesteding van de grond ten behoeve van huisvesting, infrastructuur of de economie. Er is vandaag vooral sprake van oneigenlijk gebruik van landbouwgrond (voor privétuinen, paardenweiden enz.) of de aankoop van grond voor speculatieve doeleinden. Dit leidt tot een voortdurende stijging van de grondprijzen wat nadelig is voor het behoud van landbouw of natuurontwikkeling.

Het Brussels en het Vlaams Gewest hebben zich ook gebogen over een globale visie voor het gebied van Neerpede en twee Pajotse dorpen in Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw. Het in 2014 door Leefmilieu

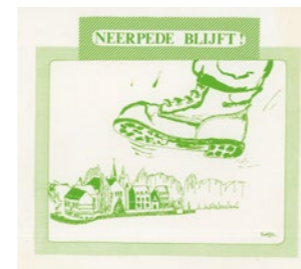
© SUM Research

eu Brussel en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) opgestelde Inter-gewestelijk Richtplan Neerpede - Vlezenbeek - Sint-Anna-Pede, streefde naar een sterke synergie tussen de verschillende functies van de zone: landschappelijk, agrarisch, ecologisch en recreatief. De nabijheid van dit gebied tot de metropool is een opportuniteit om interacties tot stand te brengen tussen de stedelijke ruimte en het platteland. In het Richtplan werden vijf prioritaire doelstellingen voor Neerpede geformuleerd:

- de versterking van de grote landschapsstructuren;
- de ontwikkeling van het groen-blauwe netwerk als belangrijkste ecologische structuur;
- de creatie van opportuniteiten voor land- en tuinbouw;
- de ontsluiting van de zone;
- het bepalen van de interventie- en beheerinstrumenten.

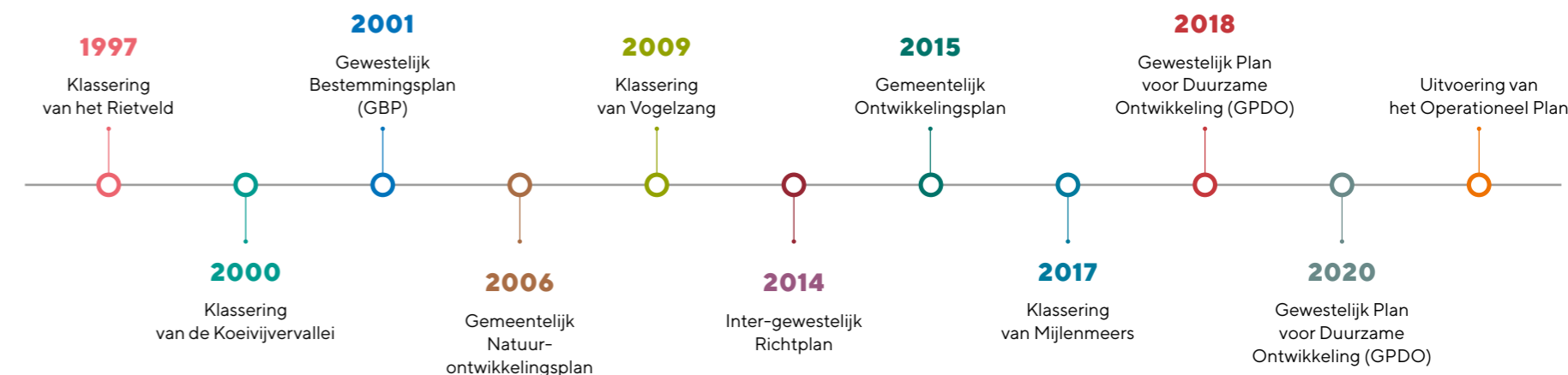
Enkele jaren later, in 2018, bevestigde het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) de wens om open ruimten te behouden als een integraal en functioneel onderdeel van een duurzame stad. De rol van de groene ruimten (waaronder de landbouwzones) bij de instandhouding en verbetering van de biodiversiteit werd toen opnieuw bevestigd vanwege de fundamentele bijdrage ervan aan het Brusselse ecosysteem (ecologisch, sociaal en economisch). In deze filosofie zou op het grondgebied van Neerpede geen enkele grote stedelijke ontwikkeling meer worden gepland. Het GPDO voorziet ook een versterking van het groene netwerk (het geheel van onderling verbonden groene ruimten) en de onderlinge verbinding van alle delen van het blauwe netwerk (vijvers, beekjes, wetlands). Twee ambities die een rechtstreekse invloed hebben op de ontwikkeling van Neerpede, waar de verschillende 'groene' en 'blauwe' componenten te weinig verbinding vertonen. Deze doelstellingen zijn ook opgenomen in het Gewestelijk Natuurplan en het Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan van Anderlecht.

De mobilisatie van de burgers voor de bescherming van Neerpede resulteerde in een gezonde denkoefening over de toekomst van het gebied.

AMBITIEUZE PLANNEN VOOR DE TOEKOMST

Overeenkomstig de visie van het Inter-gewestelijk Richtplan van 2014 en het GPDO lanceerde Leefmilieu Brussel een grote studie om een operationeel plan op te stellen. Deze opdracht werd toevertrouwd aan het bureau voor landschapsarchitectuur JNC International, in samenwerking met talrijke institutionele actoren (gemeente Anderlecht, perspective.brussels, Brussel Mobiliteit, urban.brussels, de Brusselse Bouwmeester...) die betrokken waren bij de begeleidings- of stuurcomités van de studie.

Het **Operationeel Plan voor Neerpede** (OPN) werd in september 2020 voltooid. Het bestrijkt een gebied van 400 hectare en bepaalt strategische doelstellingen die aansluiten bij de ambities van andere gewestelijke programma's en acties (Good Food- en Good Move-strategieën, het Quiet Brussels Plan, het Waterbeheerplan, het Natuurplan, het beleid rond het Groene en Blauwe netwerk). Deze worden vervolgens vertaald in concrete acties die in de komende jaren moeten worden uitgevoerd. Sommige projecten zijn al van start gegaan, in samenwerking met diverse partners. De projecten hebben vaak een transversale dimensie en zullen waarschijnlijk op verschillende fronten gunstige effecten hebben, waardoor een positieve spiraal ontstaat: de transitie van de landbouwproductiemethoden zal bijvoorbeeld een impact hebben op de biodiversiteit en de aantrekkelijkheid van het landschap. Of nog, een recreatie-gerelateerde ontwikkeling kan gepaard gaan met het planten van bomen of het herstellen van de natuurlijke oevers van een waterloop.

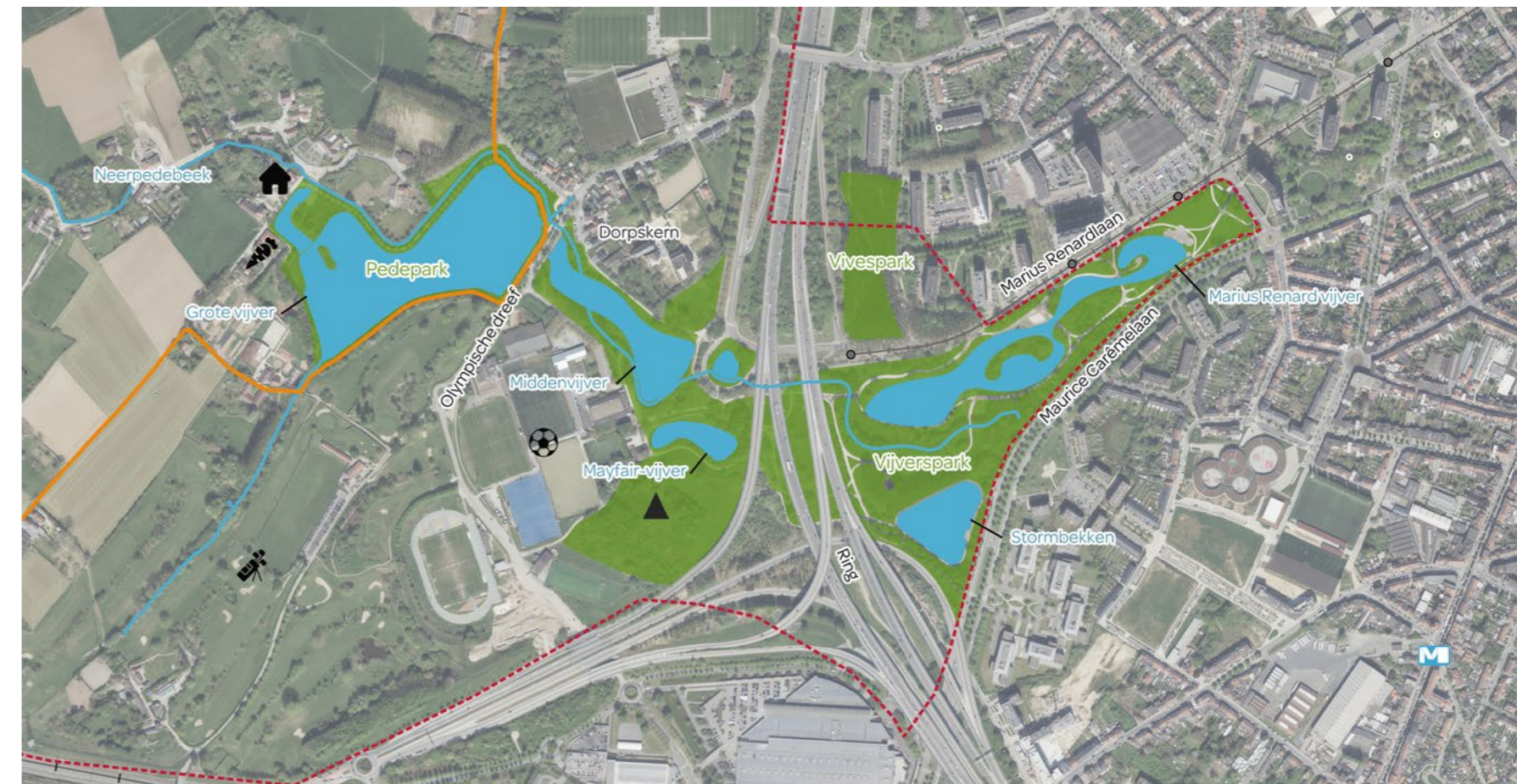
Op de volgende bladzijden wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste uitdagingen en concrete acties die in het Operationeel Plan voor Neerpede zijn geformuleerd voor de drie belangrijkste ontwikkelingspijlers van het gebied: natuur, recreatie en landbouw.

HET OPERATIONEEL PLAN VOOR NEERPEDE BESTAAT UIT 7 HOOFDSTUKKEN:

- 1. Diagnose.** Inventarisatie van de landschapselementen en pistes om Neerpede aantrekkelijker te maken.
- 2. Bewaking en duurzame bescherming van Neerpede.** Inventaris van de regelgevings-, beleids- of stimulerings-instrumenten.
- 3. Vallei van de Broekbeek.** Voorontwerp van opwaardering van dit groengebied langs de gewestelijke Groene Wandeling.
- 4. Park van Neerpede.** Voorontwerp voor deze belangrijke overgangszone tussen stad en platteland. Herwaardering van de groene en blauwe ruimten en ontwikkeling van een gewestelijke recreatiepool.
- 5. Olympische Dreef.** Voorontwerp voor de heraanleg van deze as die het Park van Neerpede doorkruist, met speciale aandacht voor de actieve modi.
- 6. Neerpede natuur.** Uit te voeren projecten en acties in het meest landelijke deel van Neerpede.
- 7. Landschapscharter.** Typologie van de wegen, ruimten, rivieroevers, landschappen enz. Aanbevelingen voor de inrichting ervan.

Het Operationeel Plan omvat ook een aantal strategische kaarten (14 thematische kaarten over de eigendomssituatie, de afwatering, de landbouwgronden, de landschappen enz.).

Fond de plan - Achtergrond : Brussels Urbis © - CIRB-CIBG © - AIV ©

Perimeter van het Operationeel Plan Neerpede: ingezoomd op de zone van het toekomstig Park van Neerpede (de volledige perimeter van het Operationeel Plan Neerpede staat afgebeeld op pagina 2)

NATUUR IN NEERPEDE: DE BIODIVERSITEIT VERSTERKEN

UITDAGINGEN & DOELSTELLINGEN

Uitgestrekte velden vlak bij de stad, kwelende vogels langs de beekjes, een groene omgeving op een steenworp van de metro of op 20 minuten fietsen van de Grote Markt... Neerpede biedt prachtige natuur aan de grenzen van de metropool. Maar de bedreigingen zijn reëel: afname van de biodiversiteit, versnippering van natuurlijke milieus, verstedelijking, vervuiling, intensivering van de landbouw enz.

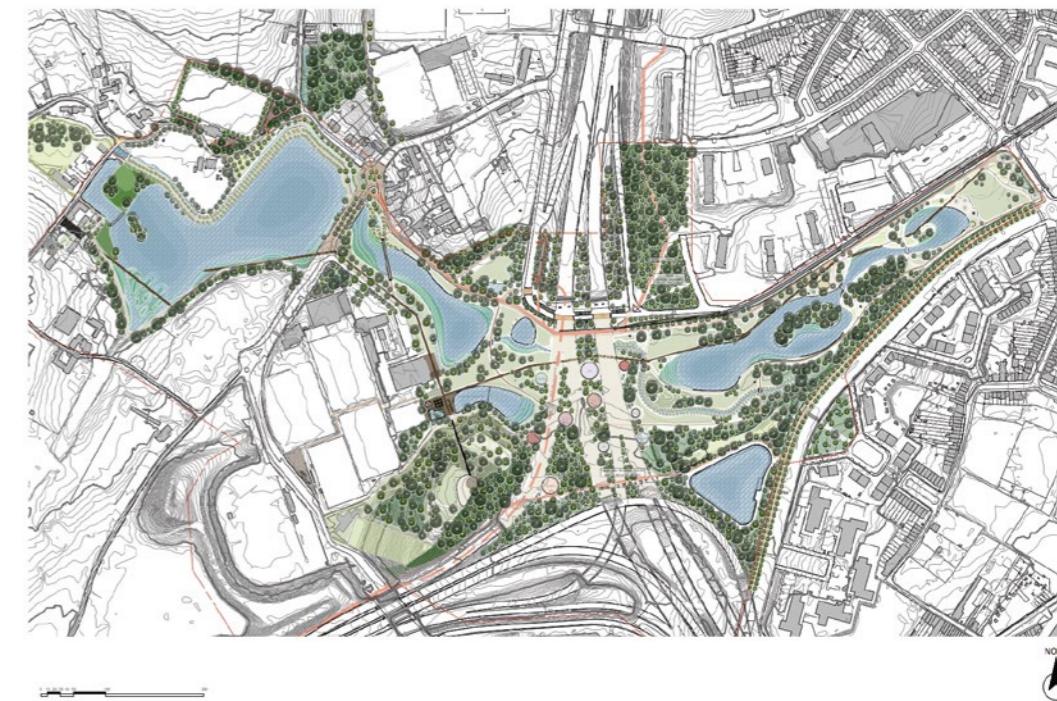
Er wordt voorrang gegeven aan het herstel van het groene (natuurgebieden) en het blauwe netwerk (beken, vijvers enz.). Ecologische corridors vertonen momenteel veel ontbrekende schakels. Het doel is de continuïteit van dit dubbele netwerk te waarborgen, zodat fauna en flora beter kunnen gedijen.

De aanleg van toegankelijke groene ruimten is ook noodzakelijk voor de stad. In de zomer wordt het steeds warmer in de stad. De heraanleg van Neerpede en het planten van bomen kunnen de klimaat-regulerende functie van het gebied versterken en de stadsbewoners tegelijkertijd een verfrissende bestemming bieden bij zeer warm weer.

VOORSTELLEN VAN HET OPERATIONEEL PLAN VOOR NEERPEDE

Beter beheer van de stadsparken

De groene ruimten in het gebied worden momenteel beheerd door verschillende openbare actoren (Leefmilieu Brussel, de gemeente Anderlecht, Brussel Mobiliteit), wat leidt tot ongerijmde situaties. In het Operationeel Plan wordt aanbevolen het toekomstige Pedepark in zijn geheel toe te vertrouwen aan één enkele beheerder. Dat zou Leefmilieu Brussel kunnen zijn.

Grondplan van het toekomstig park van Neerpede.

Door de continuïteit van het groene en blauwe netwerk te waarborgen, kunnen fauna en flora beter gedijen.

Groenere ruimten

De groene ruimten die dateren van de jaren 70 zijn sterk aangetast door de aanwezigheid van grote wegeninfrastructuren: het Pedepark, het Vivès-park, het Vijverspark en het tussenliggende gebied onder de verkeerswisselaar van de Ring. Er worden verschillende voorstellen geformuleerd:

- de monotone bossen, bijvoorbeeld een volgroeid populierenbos, geleidelijk diversifiëren om biotopen van hogere biologische kwaliteit te creëren die beter zijn aangepast aan de klimaatverandering;
- de biomassa en de biodiversiteit in de parken (40 hectare) en de rest van het gebied vergroten door middel van een (her)aanplan-

tingsprogramma, op een totaal van 400 hectare. Dit programma zal worden ondersteund door de ontwikkeling van een reeks natuurgebieden en een subsidiesysteem voor eigenaars en beheerders (in het kader van de Natuurordonnantie) en door de toepassing van een landschapscharter;

- de parken beschermen tegen geluidshinder van het verkeer, met name door geluidswerende muren op de Ring of door reliëfwijzigingen aan de rand van het park;
- het huidige Vijverspark op lange termijn uitbreiden, door de heraanleg van de Carêmelaan en -rotonde door onthardingsmaatregelen op de weginfrastructuur.

Meer bomen en minder beton ;
meer biodiversiteit en nieuwe
aanplantingen : tegen de achtergrond
van de klimaatverandering vervult
Neerpede ten volle haar rol als 'groene
long' voor Brussel. Een herademing.

Meer natuur door het blauwe netwerk

De Neerpedebeek en de aaneenschakeling van vijvers structureert het gebied van Neerpede. Maar het beekstelsel van dit deelstroomgebied van de Zenne werd grotendeels gewijzigd bij de aanleg van de Brusselse Ring. Er zijn al inspanningen geleverd om de ecologische kwaliteit weer op een hoger peil te brengen, maar ook om de recreatieve en landschappelijke waarde van dit blauwe netwerk te verhogen. Zo werd de grote Pedevijver, die gevoed wordt door de Neerpedebeek, al heraangelegd. Leefmilieu Brussel heeft ook ingegrepen in de Vogelzangbeek om de doorstroming te verbeteren, de oevers natuurlijker te maken en recreatieve plekjes aan te leggen in de buurt van het Erasmusziekenhuis. Er worden nog verschillende acties voorgesteld om het gebied op te waarderen en het natuurlijke karakter van verschillende delen te herstellen:

- inrichten van natuurlijke oevers op de Broekbeek, de Koeivijverbeek en de Neerpedebeek en hun zijarmen (verwijdering van betonnen oevers, beplanting, herstel van wetlands en grachten, bufferen van regenwater enz.) ;
- opwaarderen van alle vijvers van het Pedepark door de verbinding met de waterloop te verbeteren, de oevers natuurlijker te maken en slib te verwijderen. Al deze ingrepen zullen de ecologische waarde van deze waterbiotopen verhogen en eutrofiëring¹ en overstromingen tegengaan;
- het stroomopwaarts gelegen deel van de Neerpedebeek en de Broekbeek inrichten om overstromingen te helpen bestrijden, bijvoorbeeld door de aanleg van tijdelijke overstromingsgebieden. Deze kunnen ook een interessante biodiversiteit herbergen die typisch is voor wetlands;
- een vijver in het Pedepark - de Mayfair-vijver of de Middenvijver - omvormen tot een openlucht zwembad. Een lagunesysteem kan het water op natuurlijke wijze zuiveren... Er is een haalbaarheidsstudie aan de gang.

Beek- en vijveroevers worden vernatuurlijkt, ten voordele van fauna en flora. Die aanpak zorgt er ook voor dat overstromingen beter bestreden worden en dat het landschap mooier wordt voor de recreanten.

¹ Overmatige toevoer van voedingsstoffen in het water, met als gevolg een woekering van de vegetatie, zuurstofvermindering en onevenwicht van het ecosysteem (volgens de definitie in Le Robert).

Minder lawaai

Het geluid van de Brusselse Ring heeft momenteel een aanzienlijke impact op Neerpede. Twee projecten kunnen helpen om deze te verminderen:

- de bouw van een complex van geluidsschermen op de Ring, in samenwerking met Brussel Mobiliteit. Deze zullen een positieve invloed hebben op het toekomstige Neerpedepark, maar ook op de aangrenzende wijken die zich verder ontwikkelen, en op het Vogelzangpark;
- aarden wallen aanleggen langs de Maurice Carémelaan en de Maurice Carême-rotonde heraanleggen als groene toegangspoort tot het park. Dit vereist het volledig hertekenen van de wegrichting. De haalbaarheid moet grondig worden onderzocht.

Instandhoudingsmaatregelen

In het Operationeel Plan voor Neerpede worden specifieke maatregelen voor natuurbehoud of de bescherming van het landschap voorgesteld, zoals de aanleg van nieuwe groengebieden en natuurreservaten, subsidies voor de aanplant van bomen en hagen of voor de aankoop of in pacht nemen van strategische percelen. Acties die een harmonieuze, duurzame ontwikkeling verzekeren die ten gunste komen van de inwoners van Neerpede.

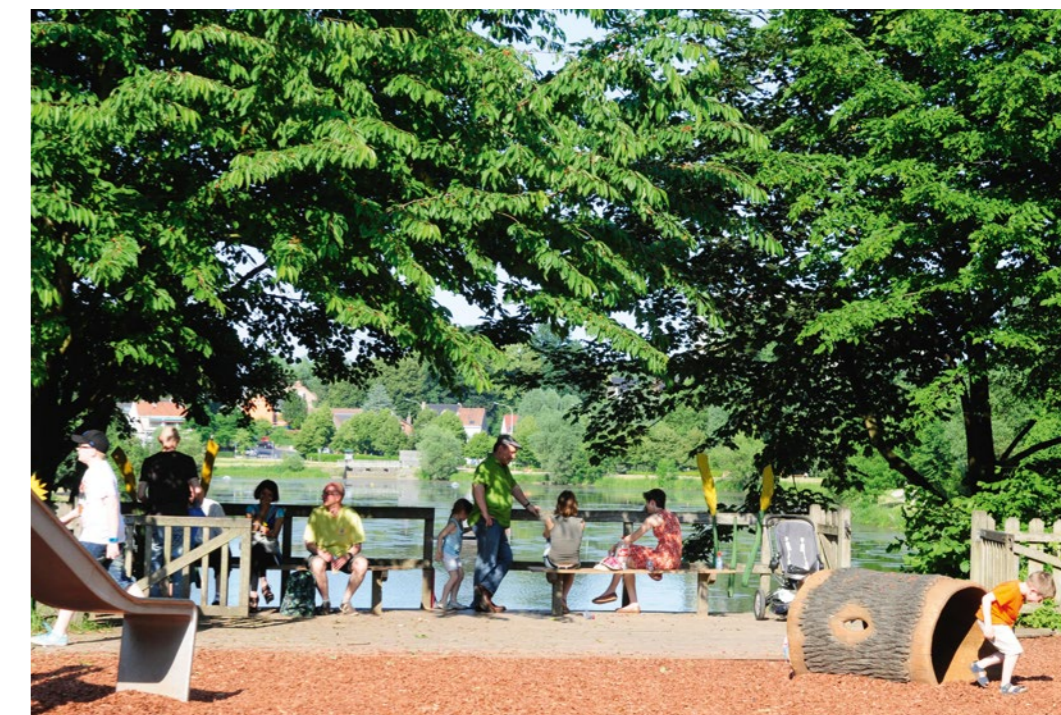
RECREATIE IN NEERPEDE: SPELEN, BEWEGEN EN HERBRONNEN

Een frisse neus halen en ontspannen vlak bij de stad, met de eerste natuurlijke zwembijver van Brussel! Een zwemplaats die vlot bereikbaar is met het openbaar vervoer.

Een heuvel die garant staat voor een pittige klimpartij met familie of vrienden, hoekjes om verstoppertje te spelen, te springen en te spelen midden in de natuur. Een unieke en avontuurlijke speelzone, in het hartje van het Pedepark. En op de top van de heuvel word je getraakteerd op een adembenemend panorama op de stad en het Pajottenland.

Skateboarden, klimmen, basketbal, fietsen: er beweegt nogal wat onder de Brusselse Ring! Onderbenutte ruimten worden heringericht en beter tegen het lawaai beschermd om plaats te bieden aan speel- en sportinfrastructuur die voor iedereen toegankelijk is.

**Een gezonde, koele en rustige omgeving.
Wanneer de stad oververhit, zet Neerpede zijn deuren
naar het platteland wijd open.**

UITDAGINGEN EN DOELSTELLINGEN

Vijvers, de heuvel, paden, valleien, beekjes: door zijn omvang en verscheidenheid is Neerpede een uniek recreatiegebied in Brussel. En het ligt dicht bij dichtbevolkte wijken waar te weinig toegankelijk groen is. Er werden twee belangrijke doelstellingen bepaald: van Neerpede een echte poort naar het platteland maken voor de stadsbewoners, met een uitgestrekte gewestelijke recreatiepool, en zorg dragen voor het landschap en de natuur als te beschermen erfgoed. De nieuwe infrastructuur zullen een aanvulling vormen op de bestaande gemeentelijke voorzieningen maar de rust die het gebied ademt, zal duurzaam verzekerd worden.

Momenteel wordt Neerpede doorkruist door een groot aantal wandel- en fietsroutes, maar deze zijn onvoldoende verbonden met elkaar en met de omliggende gebieden. Het geplande Fiets-GEN zal zorgen voor een rechtstreekse fietsverbinding tussen de stad en de omliggende dorpen. Het zal Neerpede gemakkelijk en snel bereikbaar maken per fiets.

Bovendien is dit idyllisch gebied nog steeds relatief geïsoleerd van de stadswijken en moet de toegankelijkheid met het openbaar vervoer en actieve modi worden verbeterd. Ook de verschillende stadsparken (Vijverspark, Vivès-park en Pedepark) missen landschappelijke en functionele samenhang. Als ze beter met elkaar verweven worden, zullen ze ertoe bijdragen dat Neerpede beter verbonden wordt met de stad en haar inwoners. In die geest van landschappelijke integratie is ook de herinrichting gepland van de ruimte onder de Ring, als sport- en recreatiegebied.

Het doel is de deuren tussen stad en platteland te openen door wandel- en fietsroutes met elkaar te verbinden.

Neerpede biedt contrasterende landschappen en een rijke erfgoedwaarde. Het is de bedoeling om de kwaliteit van het landschap te vrijwaren en te versterken en te zorgen dat het een plek van rust en ontspanning wordt. Daartoe wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld, waarin het landschap wordt gedefinieerd aan de hand van grote categorieën:

- hooggelegen terreinen en heuvelkammen, gekenmerkt door grote akkercomplexen en panoramische vergezichten;
- valleien met steile hellingen, gekenmerkt door een gevarieerd meer gesloten landschap met boomgaarden, weiden, moestuinen, boomrijen, hagen en boerderijen.

- Het doel is grote zones af te bakenen waar het open landschap bewaard moet worden en de emblematische elementen worden aangegeven: panorama's, vergezichten, landschappelijke herkenningspunten en erfgoedelementen. Dit plan en het landschapscharter zijn referenties voor de toekomstige ontwikkelingen van het gebied.

De contrastrijke landschappen van Neerpede hebben een rijke erfgoedwaarde die in stand zal worden gehouden.

VOORSTELLEN VAN HET OPERATIONEEL PLAN VOOR NEERPEDE

Een ambitieuze recreatiepool

- Door de reeds bestaande infrastructuur en de nog beschikbare ruimte leent Neerpede zich uitstekend voor de creatie van een gewestelijke recreatiepool voor gezinnen, zoals voorzien in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan. Het 'Park van Neerpede' zal een schakel vormen tussen de stad en het platteland, met een ambitieus recreatief aanbod (speelpleinen, wandel-, loop- en fietsparcours door het landbouwlandschap, stadssporten, avontuurlijke plekjes, waterrecreatie, natuurobservatie enz.), terwijl erover gewaakt zal worden om de kwaliteiten van de natuurlijke omgeving in stand te houden. Enkele voorbeelden van inrichtingen:
- de eerste zwemvijver van Brussel. De geplande zwemzone zou 4.000 tot 6.000 m² groot zijn, d.w.z. het equivalent van 3 tot 5 olympische zwembaden. Het water zou op natuurlijke wijze worden gezuiverd, door planten. Dankzij dit unieke project zouden de Brusselaars weer - net als vroeger - kunnen zwemmen in een natuurlijke omgeving. Een belangrijke troef voor gezonder leven en ontspannen in het westen van Brussel;
- een spel- en avonturenparcours op de heuvel. De top van deze heuvel biedt een panoramisch uitzicht over Brussel en het Pajottenland, een nog onontgonnen toeristische troef. De ontwikkeling van toeristische en recreatieve activiteiten zal in harmonie gebeuren met de natuurwaarden van de heuvel;
- een reuzenglijbaan, een overdekte skatebaan onder de Ring, een waterpartij voor telegeleide miniatuurbootjes, een klimparcours... Deze faciliteiten zullen moeten worden gepland na een technische studie en een testfase, waarbij de toekomstige gebruikers bij de reflectie worden betrokken.

Voorrang aan actieve mobiliteit

Wandelpaden die beginnen vlak bij een tram- of metrohalte. Een aansluiting van vijvers en parken die uitmondt in het schier ongepte platteland. Men kan er kilometers wandelen of fietsen.

Alle actieve modi leiden naar Neerpede. Het gebied is toegankelijk voor gezinnen, sporters en personen met beperkte mobiliteit, dankzij een nieuw mobiliteitsplan dat de toegang tot het openbaar vervoer vergemakkelijkt, en verplaatsingen te voet of met de fiets vanuit de stad eenvoudiger, aangenamer en veiliger maakt (Fiets-GEN, wandelroutes, beveiligde fietsenstallingen, ...).

Samen met de betrokken overheidsactoren (Brussel Mobiliteit, MIVB, perspective.brussels, Leefmilieu Brussel, de gemeente Anderlecht) moet werk worden gemaakt van de mobiliteitsproblematiek om de toegang tot Neerpede te verbeteren:

- voor al de toekomstige projecten een aangepast mobiliteitsplan ontwikkelen, dat de multimodale aanpak bevordert;
- de toegang tot de groene ruimten en het landelijke gebied van Neerpede verbeteren door voorrang te geven aan de actieve modi en het openbaar vervoer;
- de gewestelijke Groene Wandeling uitbreiden door een lokale lus te maken in het hart van Neerpede. Deze lus laat toe om Neerpede te voet ontdekken. In de Broekbeekvallei zal de Groene Wandeling worden opgewaardeerd en geïntegreerd in het park van de Goede Lucht-wijk;
- de fietsinfrastructuur en de assen van het Fiets-GEN aanpassen aan de toekomstige ontwikkelingen van het gebied en de efficiëntie en het comfort ervan verbeteren (beveiligde fietsenstallingen).

LANDBOUW IN NEERPEDE: DE STAD VOEDEN OP EEN GEZONDE EN DUURZAME MANIER

Groenten en fruit, aromatische kruiden, artisanale bereidingen: de landbouw van Neerpede laat onze stad genieten van lokale, gezonde en kwaliteitsvolle voeding.

Neerpede is begonnen met de transitie naar milieuvriendelijke en op de lokale markt gerichte agro-ecologie. Een voorbeeld dat navolging verdient!

UITDAGINGEN EN DOELSTELLINGEN

Neerpede is een van de laatste gebieden in Brussel die volgens het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) een agrarische roeping heeft, net zoals het naburige Pajottenland. Een groot deel van de gronden wordt vandaag nog steeds bewerkt, over het algemeen volgens het model van de conventionele landbouw, vaak voor de veeteelt.

De landbouw speelt echter een belangrijke rol in de instandhouding van de natuurlijke landschappen, waarbij akkerbouwgewassen oorspronkelijk in open kouterlandschappen werden geteeld en tuinbouwgewassen in meer gesloten landschappen. De landbouw draagt ook bij tot de ontwikkeling van een duurzame economische activiteit en de versterking van de sociale banden met de naburige stad. Ondanks de huidige overheersing van een intensief landbouwmodel dat gericht is op grootschalige industriële circuits, lijkt een model dat gebaseerd is op ecologische productiemethoden en gericht is op Brusselse consumenten via korte ketens of rechtstreekse verkoop, toekomst te hebben. Dit moet worden ondersteund door een beleid dat de ecologische transitie en de innovatie bevordert.

Het Intergewestelijk Richtplan roept op tot de implementatie van een nieuw voorstedelijk agro-ecologisch model in Neerpede (met onder meer het reactiveren van verlaten tuinbouwgronden, de overgang naar gemengde landbouwexploitaties, publiek-private proefprojecten om stedelijke of voorstedelijke landbouw te testen via het project BoerenBruxselPaysans enz.).

De landbouw speelt een sleutelrol in de instandhouding van de natuurlijke landschappen, de ontwikkeling van een duurzame economische activiteit en de versterking van de sociale cohesie.

Voorstellen van het Operationeel Plan voor Neerpede

Het Operationeel Plan voorziet in de voortzetting van de dynamische implementatie van lokale ecologische landbouw waarmee Boeren-BrusselPaysans van start is gegaan. Dit proefproject wordt sinds 2015 ontwikkeld door zes partners en wordt hoofdzakelijk gefinancierd door het EFRO. Het wil economische projecten ontwikkelen voor de productie (fruit, groenten, kruiden, vee...), verwerking en distributie via korte ketens, zodat ecologisch, lokaal, gezond en kwaliteitsvol voedsel toegankelijk is voor alle Brusselaars. Het is een project dat de krachtlijnen van de gewestelijke Good Food-strategie concreet uitvoert.

De site van de Ketelhoeve zal, eens gerenoveerd, een plek zijn voor professionals en ook een rol kunnen spelen als plaats voor ontmoeting, ontdekking en bewustmaking voor de lokale landbouw, met catering en verkoop van producten.

In het Operationeel Plan voor Neerpede worden manieren voorgesteld om de bestaande en toekomstige landbouwactiviteiten in het landschap en de leefomgeving te integreren, via het landschapscharter en via een toekomstig plan dat de inplanting van de landbouwvoorzieningen in het gebied zal begeleiden.

HET OPERATIONEEL PLAN VOOR NEERPEDE IN DE PRAKTIJK

De uitvoering van al deze projecten zal de actieve deelname vereisen van verschillende actoren: Leefmilieu Brussel, de gemeente Anderlecht, Brussel Mobiliteit, perspective.brussels, de verschillende gewestelijke actoren voor stadsontwikkeling, de lokale verenigingen, de bewoners en gebruikers van het gebied, en andere de privéactoren. Er zal veel ruimte zijn voor participatie van de gebruikers en omwonenden, in het bijzonder wat de toekomstige recreatiepool betreft.

Programmering

In het Operationeel Plan voor Neerpede zijn potentiële projecten voor het hele gebied geïdentificeerd. Op verzoek van de Brusselse regering is het begeleidingscomité van het Plan, gecoördineerd door Leefmilieu Brussel en bestaande uit de verschillende betrokken overheidsactoren, belast met de voortzetting van de operationalisering: een preciezere omschrijving van de werkzaamheden, het ontwikkelen van de nodige partnerschappen, zoeken naar financiering, prioritering en fasering van de realisaties. De werkzaamheden zullen worden gestart in functie van de beschikbare personele en financiële middelen.

Budget

Het totale budget, dat de studies en werkzaamheden omvat, wordt geraamd op 35 miljoen euro. Verschillende gewestelijke, federale en Europese financieringsbronnen worden onderzocht.

CONCLUSIE

Neerpede biedt een uitzonderlijke opportuniteit voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Na lange tijd in de schaduw te hebben gestaan, toont dit gebied nu zijn volle potentieel, in het licht van de grote uitdagingen waarmee het Brussels Gewest wordt geconfronteerd: aanpassing aan de klimaatverandering, behoud van de biodiversiteit, waterbeheer in de stad, de behoefte aan recreatiegebieden in het westelijk deel van de stad, nood aan goede landbouwgronden, de grotere vraag naar lokaal geteeld kwaliteitsvoedsel, ...

De vastgestelde operationele projecten en de beleidsintenties voor de ontwikkeling van Neerpede nemen deze uitdagingen actief op. Ze versterken elkaar zodanig dat er een totaalproject ontstaat dat de inwoners, de gebruikers en de bezoekers ten goede komt, de natuurlijke landschappen beschermt, de ecologische waarde van onze hoofdstad verhoogt en de landbouwactiviteit ontwikkelt.

Dit Plan is een globale uitdaging die we samen moeten aangaan. Om van Neerpede een natuurrijke plek te maken, een agro-ecologische voorbeeldzone, een groene en blauwe long voor de stad en een toegankelijke plek voor ontspanning en recreatie. Een project dat zal bijdragen aan de levenskwaliteit van de Brusselaars, maar ook aan de veerkracht van ons Gewest.

Redactie: Bee Com – Dies
 Naleescomité:
 Romuald Arbe, Marion Bonduelle, Catherine Fierens, Martin Ohse, Frank Vermoesen.

Copyrights fotos:
 Cover: Global View Simon Schmitt
 P4: JNC International - P6: Leefmilieu Brussel - P10: Leefmilieu Brussel
 P12: Xavier Vermeersch - P14: William Van Lierde - Frédéric Demeuse
 P15: William Van Lierde - P16: Frédéric Demeuse - P17: Leefmilieu Brussel
 P18: Pool is Cool - P19: Bénédicte Maindiaux - P20: Frédéric Demeuse - P21: Leefmilieu Brussel
 P23: Leefmilieu Brussel - P25: Smala Farming - P27: Leefmilieu Brussel
 P28: Leefmilieu Brussel - P29: Leefmilieu Brussel
 P3: Luc Hecquet - Frédéric Demeuse - Leefmilieu Brussel - William Van Lierde
 Frédéric Demeuse - Pool is Cool - William Van Lierde - Bénédicte Maindiaux - Leefmilieu Brussel
 Leefmilieu Brussel - Luc Hecquet - Smala Farming
 Achterkaft: Leefmilieu Brussel

Kaarten Leefmilieu Brussel (p2 et p11) : Sophie Mossoux

Design : associationdidees.be

Verantwoordelijke uitgevers: F. Fontaine & B. Dewulf - Havenlaan 86C/3000 - B-1000 Brussel
 Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier

Kaart van België, naar Ferraris, opgesteld in 1831 door Ph. Vandermaelen

